

ET NATURLIGT GRÆSNINGSTRYK

AF ANDREA ODDERSHEDE | SEGES Natur & Biodiversitet

De store dyr, såsom kvæg og heste, hører til i naturen, men hvorvidt effekten af deres tilstedeværelse er negativ eller positiv, afhænger meget af hvordan dyrene forvaltes. Biodiversitetsforskerne anbefaler et såkaldt naturligt græsningstryk, hvis græsningen skal gavne flest mulige af de vilde arter af planter, insekter og fugle, der har hjemme på naturarealerne – men hvordan ser et naturligt græsningstryk egentligt ud, når man står ude i virkeligheden, og hvilke råd er der til dyreholderen?

HVERKEN FOR FÅ ELLER FOR MANGE

Mange af vores beskyttede naturarealer er i dårlig tilstand på grund af manglende eller for lidt græsning. Det kommer bl.a. til udtryk i forår og tidlig sommer, hvor mange plantearter har brug for lys og varme for at kunne spire og blomstre. Det sætter en tyk måtte af dødt, uspist plantemateriale ofte en stopper for på de arealer, hvor græsningen mangler. Det vurderes, at der naturligt ville være føde til 70-250 kg store planteædere pr. hektar i Danmark. Dette skal holdes op imod de 1-8 kg/ha af vildtlevende arter, vi i dag finder i landskabet (primært hjortearter). Uden for hegnene ligger vi altså markant under det naturlige interval, hvilket også forklarer, hvorfor vi næsten ingen græsningspåvirkning

ser i naturen. Der er ikke tilstrækkeligt med dyr til, at de faktisk udfylder deres potentielle nøglefunktion.

Imens det er et problem, at der oftest er for få dyr, så kan det modsatte også være et problem. På mange af vores naturarealer, som bruges til traditionel naturpleje, kan dyretrykket ligge langt over det naturlige interval, og det er typisk i sommermånederne, der er problemer med overgræsning.

EVALUER DIN PRAKSIS LØBENDE

Anbefalingen fra biodiversitetsforskerne er, at kvæget græsser ude hele året, at man så vidt muligt undgår tilskuds fodring, og at dyretrykket ligger på 70-250 kg/ha. Dyretrykket skal selvfølgelig justeres efter den tilgængelige fødemængde på arealerne. En næringsfattig hede understøtter færre dyr end en næringsrig eng. Det kan dog være svært at gætte sig til på forhånd, især hvis man for første gang kaster sig ud i helårsgræsning med sine dyr. Derfor anbefaler vi også fra SEGES, at man løbende evaluerer undervejs og justerer dyretrykket, så der er tilstrækkeligt med føde til dyrene året igennem. En god indikator for et godt græsningstryk i forbindelse med helårsgræsning er, at vegetationen først er bidt i bund omkring marts/april måned, lige inden vækstsæsonen starter igen. På den

måde ved man, at der har været tilgængelig føde til kvæget hele vinteren.

Når der er spist op om foråret, har nye planter mulighed for at spire frem og få plads. I løbet af sommeren kan dyrene ikke følge med plantevæksten, da dyretrykket er lavt. Det betyder, at planterne får mulighed for at blomstre og sætte frø til gavn for en lang række insekter, fugle pattedyr mv. Som dyreholder kan du se, om din forvaltning er god ved at holde øje med, om du får flere blomster på dine naturarealer.

En naturlig græsning gennem hele året er nemmest at udføre på store, varierede arealer, hvor dyrene har både tørre og våde arealer, således at fødetilgængeligheden sikres uanset nedbørsmængde, og der altid er tørre arealer til hvile. Derudover er der gavnligt med både lysåbne partier med blomster og græs i kombination med krat og skov. Dette øger spektret af tilgængelige fødeemner, hvilket er vigtigt, da kvæget udnytter forskellige fødeemner hen over året. Derudover sørger buske og træer for, at dyrene kan søge ly, når vejret bliver dårligt.

STØTTER GRÆSNINGSORDNINGERNE OP OM ET NATURLIGT GRÆSNINGSSYSTEM?

Mange kvægbrugere benytter sig af støtteordningerne for pleje af græs- og naturarealer, hvor man kan modtage støtte for at udføre græsningsforvaltning på de bedste danske naturarealer. Fra myndighedernes side skal der selvfølgelig være en form for kontrol, der sikrer, at støttekroner indfrier støtteordningernes formål.

Det er SEGES' erfaring, at kontrolmetoden er den primært styrende para-

I foråret er påvirkningen fra helårsgræsningen tydelig. Til venstre for hegnet har græssende dyr hen over vinteren sørget for, at planterne får luft til at spire frem og blomstre, hvorimod dødt plantemateriale dominerer de arealer, hvor græsningen mangler (til højre). Foto: Andrea Oddershede.

Blomsterne er vigtige indikatorer for god græsningspraksis. Så længe som muligt skal der være blomstrende planter på naturarealer. Blomsterne er føde for insekterne, og insekterne er føde for de insektædende fugle, som i dag er trængte i den danske natur. Græsningen sikrer altså fødekæden, hvis blomsterne får lov at blomstre. Foto: Andrea Oddershede.

meter for, hvordan græsningsforvaltningen udføres på naturarealet. Det kan være, at man sætter lidt for mange dyr på arealet, fordi man så er sikker på at komme oven det dyretryk, som man har forpligtiget sig til, eller også er græsningstrykket for højt, fordi are-

alet kontrolleres efter vegetationshøjde. Nogle vælger også at slå arealet for en sikkerheds skyld, hvilket heller ikke er gavnlige for biodiversiteten. Kravene i støtteordningerne betyder altså, at mange dyreholdere vælger en forvaltningsform, der skader biodiversiteten

på arealerne, fordi de sætter for mange dyr på arealerne om sommeren eller lader arealerne slå med maskine.

Det er faktisk muligt at lave en god forvaltning med helårsgræsning inden for rammerne af støtteordningerne. Det

Vælg en revisor, der kender din branche!

Fleksible løsninger tilpasset netop din virksomhed.

Vi har særlig indsigt i landbrug og håndværk...

Små regnskaber
til fast pris
– under 100 bilag
kun kr.

6.500,-

Jørgen Larsen
Revisor og landmand

JØRGEN LARSEN

revisionjl.dk

Revisor Jørgen Larsen · Vogdrupvej 2 · 9830 Tårs · Tlf. 9895 8333 · jgl@estate.dk

vil ofte kræve, at man vælger at blive kontrolleret efter kontrolformen fast lav dyretryk, hvor der skal gå et bestemt antal dyr på arealerne i sommermånederne. På meget næringsfattige naturområder kan det være nødvendigt at søge om ekstra nedsat græsningstryk. Denne kontrolform er ikke altid forenelig med grundbetaling på arealet, så det samlede støttebeløb bliver i nogle tilfælde mindre. Til gengæld kan man spare på udgifter til foder og stald.

Der er dog i høj grad brug for, at støtteordningerne ændres, så de i langt i højere grad understøtter den gode forvaltning, så samfundet ikke bruger ressourcer på en græsning, der i mange tilfælde skader biodiversiteten frem for at gavne den.

I nogle lande praktiseres en såkaldt effektbaseret kontrol, hvor man kigger på, om græsningen har haft den ønskede effekt for biodiversiteten. Det kan være, man kigger efter bestemte arter af planter og insekter, som burde kunne findes i området under den korrekte forvaltning. Det

lyder tillukkende, men kan også skabe nogle uheldige situationer, hvor forvaltningen er udført optimalt, men hvor de truede og sjældne arter, som arealet kan understøtte, udebliver af årsager, som er helt ude af dyreholders hænder. Naturen er uforudsigelig, og det kan være, de arter, man måler på, ikke dukker op, men andre lige så værdifulde arter gør i stedet. Endelig kan der også være tilfælde, hvor ønskede arter opretholder en lille bestand i mange år på trods af en forkert forvaltning. Det er altså ikke sikkert, at man belønner den gode forvaltning frem for den dårlige. Vælger man derimod at kontrollere efter en såkaldt procesbaseret tilgang, så er det muligt at belønne udførte tiltag, som gavner biodiversiteten, såsom ekstensiv helårsgræsning. Det vil blot kræve, man fastlægger et interval for dyretrykket og en periode, hvor der skal gå dyr på arealet. Med denne tilgang øges trygheden i forhold til at kaste sig ud i en mere naturlig græsningspraksis, da trygheden omkring at man opfylder kontrolkriterierne er større.

KVÆGET ER EN NØGLEART I DEN DANSKE NATUR

Nutidens danske økosystemer er kendetegnet ved manglen på store dyr, hvilket har omfattende konsekvenser for de mange arter, der evolutionært er udviklet i økosystemer, hvor de store dyr er naturlige medlemmer. På vores breddegrader har der tidligere levet mange forskellige arter af store planteædere, som nu er helt forsvundet. Nøglearter i dansk natur er eksempelvis kvæg, heste, bæver og hjorte. Begrebet nøgleart betyder, at dyrene med deres levevis påvirker naturen, så der bliver skabt levesteder. Dyrene påvirker blandt andet landskabet med græsning, blottlægning af jord og barkskraldning. Dyrene omfordeler næringstoffer med deres møg, og når de ender som ådsler, når de dør. Det er til gavn for de mange insekter, svampe og andre organismer, der er specialiserede i at nedbryde dyrenes efterladenskaber og kadavere. Det vil ofte være en fordel at have flere forskellige nøglearter på samme naturareal, da de påvirker området forskelligt.

Lad os hjælpe dig med rådgivning og levering af inventar til din næste stald.

DAN EGTVED A/S

– 100 år i branchen forpligter

Dan Egtved A/S - Hejlskovbjerg 1 - 6040 Egtved - Tlf. 75 55 13 66 - www.dan-egtved.dk